

ולכאורה יקשה: הרי הדין הוא שאפילו על אביו ואמו אסור להתאבל יותר מ"ב חודש (מועד קטן כז, ב), והאבות קימו פל התורה עד שלא נתנה (בראשית רבה פרשה צה, ג ע"ד), ואם-כן איך התאבל יצחק על פטירת שרה ג' שנים?
 ויש לישב על-פי פירוש החזקוני (חיי שרה כד, סג. הובא גם בריב"א פרשתנו בשם מדרש) על הפסוק (חיי שרה שם) "ויצא יצחק" - "מהיכן יצא מגן עדן, שהיה שם משעת העקדה עד עכשו שלש שנים".
 ועל-פי-זה נמצא שלא שמע יצחק מפטירת אמו משעת העקדה עד ג' שנים לאחר-י-זה, כי היה בגן עדן. וכששמע נהג אבלות זמן קצר כדן שמועה רחוקה, ומיד "וינחם יצחק אחרי אמו".

(כא) ויעתר יצחק ליהוה לנכח אשתו פי עקרה
הוא ויעתר לו יהוה ותהר רבקה אשתו:
 כא ויצלי יצחק קדם יי לקבל אתה ארי
 עקרה היא וקבל צלותה יי ועדיאת רבקה
 אתה:

ישׁ ויעתר • הרבה והפציר בתפלה • ויעתר לו • נתפצר ונתפס ונתפתה לו. ואומר אני: כל לשון עתר, לשון הפצרה ורבויה הוא, וכן: (יחזקאל ח) "ועתר ענן הקטרת", מרבית עלית העשן. וכן: (שם לה) "והערתם עלי דבריכם", וכן: (משלי כז) "ויעתרות נשיות שונא", דומות למרבות והנם למשא, אנקרישור"א בלע"ז.

פירוש אשל אברהם - הרב אלאשוילי

זה. ובמהרש"א שם מבאר ש"לנכח אשתו" הינו בשוה לאשתו, ששניהם היו שוים בתפלה, ומה שכתב ששניהם עמדו בקרן זוית, לא מתיבת "לנכח" לומד זאת, אלא שכן הוא דרך המתפללים להתפלל בזויות. וב"דברי דוד" כתב, שמתיבת "לנכח" משמע שהיו עומדים בזויות הבית באלכסון, שרק אז זה נקרא "לנכח", אכל אם עמדו באותה שורה בשוה אין זה "לנכח". ואילו הרא"ם מפרש את הפסוק כך: ויעתר לו ה' במקום הנוכח למקום תפלת אשתו.
ויעתר לו - "לו" ולא לה - ממה שנאמר "לו" אנו למדים שבא לומר דוקא "לו" ולא לה. וצריך להבין מדוע, ובפרט שהתפלה היתה על רבקה "פי עקרה היא", והרי למדנו לעיל (כא, ז' ב"ש"א): "שפחה תפלת החולה מתפלת אחרים עליו, והיא קודמת להתקבל", ואם כן גם כאן היתה תפלתה צריכה להתקבל יותר מתפלת יצחק (פסטיא דאורייתא).
שאין דומה תפלת צדיק בן צדיק - שזכות אבותיו מסייעת.
לתפלת צדיק בן רשע, לפיכך "לו" - שהיה צדיק בן צדיק.
ולא לה - שהיתה צדקת בת רשע. וראה גם רש"י ב"במות דף סד סוף עמוד א': "לפי שאינו דומה תפלתו, שהיה צדיק בן צדיק, לתפלתה, שהיתה צדקת בת רשע, לפיכך תלה בו הכתוב". תורה כב

מרבית עלית העשן - ראה גם רש"י שם: "תמור ענן הקטורת, ולשון עתר מרבית.. וכן חברו מנחם".
וכן והערתם עלי דבריכם - שם לה, יג. הרביתם (רש"י שם).
וכן ויעתרות נשיות שונא - משלי כז, ו. וברש"י שם: "לשון גודל".
דומות למרבות - אף כשאינו מנשק הרבה.
והנם למשא - וכן כתב רש"י בתענית כ, א בפירוש השני שהוא "לשון רבוי ויתור", אך בפירוש הראשון שם כתב שהוא לשון "הפך". וכן כתב רש"י בסנהדרין קה, ב, שזה מלשון "נהפכות, כמו עתר שמהפך את התבואה, כלומר, נאמנים פצעי אוהב, ונהפכות מנאמנות - נשיות שונא".
אינקריישימינט - encreisement, ריבוי. רש"י מסתמך על שתי המשמעויות של הפעל הצרפתי encreistre, גם "לגדול, לרבות", גם "להמאס", ומסביר כאן "להרבות עד לזרא", כלומר, להפציר בכל הכח. וראה גם רש"י נדה מז, א (אוצר לעזי רש"י).
בלעז. לנכח אשתו - זה עומד בזויות זו ומתפלל, וזו עומדת בזויות זו ומתפללת - מזה שכתוב "לנכח אשתו" ולא "על אשתו", מוכן ששניהם התפללו, ותפלת שניהם היתה על "פי עקרה היא", דהינו על רבקה, כדלקמן ברש"י פסוק כז. וראה רש"י ב"במות סד, א': "לנכח אשתו, משמע ששניהם היו צועקים זה מול

(כא) ויעתר - הרבה והפציר בתפלה
 - וראה גם רש"י שמות ח, כז: "נתאמץ בתפלה.. וינחה להתפלל". וראה שם שמחלק בין "ויעתר" ל"ויעתיר", ששניהם לשון ריבוי, אלא ש"ויעתיר" מוסב על האדם המתפלל, ואילו "ויעתיר" - על התפלה, ריבוי תפלה.
ויעתר לו - נתפצר - ראה רש"י שמואל א כב, מב: "לשון עתירה נופל על המעתיר ועל הנתער".
ונתפס - כלומר, כיון שנתפצר, על-ידי שהרבה והפציר בתפלה, אזי נתפס ונתרצה, וזהו פירוש "ויעתר", ששעל-ידי שנתפצר התרצה (ע"פ דברי דוד).
ונתפתה "לו" - "נתפתה" אינו פירוש של "ויעתר", אלא רש"י למד בן מזה שנאמר "ויעתר לו", לשון המורה על קירוב אל דעת המתפלל למילוי בקשתו (ע"פ דברי דוד).
ואומר אני: כל לשון עתר לשון הפצרה ורבויה הוא - כלומר, עד עתה היה מוכן שהעתרה נאמרה רק על תפלה, במשמעות של רבוי תפלה, וכמבאר ברש"י שמות ח, ה: "שכל לשון עתר, הרבות פלל הוא", וכאן מוסיף רש"י שלדעתו כל לשון "עתר" בכל ענין שהוא, הוא מלשון רבוי, ובכל מקום מתפרש לפי ענינו. ולפי זה "ויעתר לו ה'" לכאורה פירושו שה התרצה לו הרבה, מה שאין-כן לפירוש הקודם פירושו שנתפצר הרבה (דהינו שקבל רבוי תפלות), ולכן התרצה לו. **וכן ויעתר ענן הקטרת** - יחזקאל ח, יא.